

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Sądu Okręgowego Zofia Homa**

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Maj

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 maja 2014 roku

sprawy z **powództwa**: E. N. (1)

przeciwko: Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie, odszkodowanie, rentę i ustalenie

- 1) zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda E. N. (1) kwotę 140.000 (sto czterdzieści tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 kwietnia 2009 roku do dnia zapłaty;
- 2) zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda E. N. (1) kwotę 9.864,60 (dziewięć tysięcy osiemset sześćdziesiąt cztery złote sześćdziesiąt groszy) złotych tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami: od kwoty 8.005,76 zł od dnia 25 sierpnia 2008 roku do dnia zapłaty, zaś od kwoty 1.858,84 zł od dnia 24 września 2010 roku do dnia zapłaty;
- 3) zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda E. N. (1) kwotę 7.224,70 (siedem tysięcy dwieście dwadzieścia cztery złotych siedemdziesiąt groszy) złotych tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 26 czerwca 2012 roku do dnia 31 czerwca 2014 roku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 czerwca 2012 roku;
- 4) zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda E. N. (1) kwotę 301,00 (trzysta jeden) złotych tytułem renty, płatnej z góry do dnia 10-ego każdego miesiąca, do rąk przedstawiciela ustawowego – matki E. N. (2), poczynając od miesiąca lipca 2014 roku, z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi zapłaty którejkolwiek z rat;
- 5) w pozostałym zakresie powództwo oddała;
- 6) zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda E. N. (1) kwotę 5.040 (pięć tysięcy czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- 7) nakazuje ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 20.852,20 (dwadzieścia tysięcy osiemset pięćdziesiąt dwa złote dwadzieścia groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, od których powód był zwolniony, w pozostałym zakresie nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 maja 2010 roku, małoletni powód E. N. (1), reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego E. N. (2) wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (obecnie Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.) na jego rzecz:

1. zadośćuczynienia pieniężnego w kwocie 500.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 sierpnia 2008 roku do dnia zapłaty;
2. odszkodowania w wysokości 14.392,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 sierpnia 2008 roku do dnia zapłaty;
3. renty w kwocie 327 zł miesięcznie, płatnej z góry do 10-go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi, do rąk przedstawiciela ustawowego E. N. (2), poczynając od dnia wniesienia pozwu – oraz
4. kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

Ponadto powód wniósł o ustalenie odpowiedzialności pozwanego towarzystwa ubezpieczeń za szkody, mogące powstać u powoda w przyszłości (petitum pozwu, k. 2-3).

W uzasadnieniu pozwu, małoletni powód podniósł, iż w dniu 24 sierpnia 2008 roku, w miejscowości C. uległ wypadkowi komunikacyjnemu, w wyniku którego doznał rozległego urazu głowy.

W związku z powyższym, w ocenie powoda - doznał on, zarówno krzywdy w postaci cierpienia fizycznego, jak i krzywdy w postaci cierpienia psychicznego.

Dodatkowo, na skutek powyższego zdarzenia, małoletni poniósł następujące koszty, których dochodzi w ramach odszkodowania:

- 1.800 zł tytułem zakupu leków (od momentu opuszczenia szpitala);
- 300 zł tytułem zakupu środków higienicznych;
- 2.223,23 zł tytułem kosztów dojazdu rodziców do szpitala (w okresie od dnia 24.08.2008 r. do 30.09.2008 r. codziennie – łącznie 76 razy x 35 km = 2.660 km x 0,8358 zł);
- 800 zł tytułem kosztów zakupu żywienia podczas pobytu w szpitalu;
- 468,08 zł tytułem kosztów dojazdu do lekarzy celem konsultacji swojego stanu zdrowia (dwa razy w miesiącu);
- 120 zł tytułem kosztów korzystania z basenu w Ł. (dwa razy w miesiącu);
- 320,94 zł tytułem kosztów dojazdu do wizyty do pedagoga i psychologa (raz w tygodniu);
- 7.020,00 zł tytułem kosztów dojazdu do L. na rehabilitację (dwa razy w tygodniu);
- 300 zł tytułem kosztów zakupu odtwarzacza Mp4, puzzli, klocków, książek do malowania itp.;
- 1.040 zł tytułem kosztów pobytu w sanatorium dla dzieci w K..

Żądanie miesięcznej renty z kolei obejmuje następujące koszty:

- 117 zł tytułem kosztów wizyt u lekarza;
- 80 zł tytułem kosztów dojazdu na wizyty u psychologa i pedagoga;

- 30 zł tytułem kosztów wyjazdu na basen;
- 100 zł tytułem kosztów zakupu leków (uzasadnienie pozwu, k. 8-19).

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 czerwca 2010 roku, pozwane towarzystwo ubezpieczeń nie uznało powództwa i wniosło o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm prawem przepisanych.

Odnosząc się do żądania zadośćuczynienia i odszkodowania, pozwany podniósł, iż w pełni zrekompensował szkodę majątkową i niemajątkową w toku postępowania likwidacyjnego. Roszczenie o rentę z tytułu zwiększonych potrzeb oraz o ustalenie odpowiedzialności na przyszłość nie zostało natomiast udowodnione (odpowiedź na pozew, k. 131-136).

W piśmie procesowym z dnia 17 września 2010 roku, powód rozszerzył żądanie pozwu w zakresie odszkodowania o kwotę 2.655,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pisma stronie pozwanej do dnia zapłaty (pismo procesowe, k. 165-166).

Na rozprawie w dniu 27 września 2010 roku, pełnomocnik pozwanego podniósł zarzut przyczynienia się powoda do powstania szkody w wysokości co najmniej 30 % (protokół rozprawy, k. 181).

W piśmie procesowym z dnia 26 czerwca 2012 roku, małoletni powód rozszerzył żądanie pozwu w zakresie renty, wnosząc o przyznanie miesięcznie kwoty 5.432 zł, na którą to kwotę składały się następujące wydatki:

- 80 zł tytułem kosztów zakupu leków;
- 1.000 zł tytułem stosowania diety warzywno – lekkostrawnej;
- 80 zł tytułem kosztów wizyt u specjalistów;
- 600 zł tytułem kosztów dojazdu na rehabilitację;
- 1.500 zł tytułem opieki osoby trzeciej (8-10 godzin dziennie);
- 400 zł tytułem kosztów zakupu odzieży;
- 274 zł tytułem opłat związanych z zapewnieniem powodowi zamieszkania;
- 220 zł tytułem kosztów związanych z rozrywkami (pismo procesowe, k. 350-373).

W toku postępowania strony podtrzymywały reprezentowane stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 24 sierpnia 2008 roku, około godz. 19⁰⁰, na drodze nr (...) Ł. – M. w miejscowości C. doszło do wypadku drogowego. Od strony miasta Ł. w kierunku do miasta M. jechał samochód marki V. (...) o nr rej. (...), kierowany przez R. P.. Poza kierowcą w samochodzie znajdowało się czworo pasażerów. Z przeciwnego kierunku ruchu, jechał nieustalony samochód typu „bus”, za którym rowerem poruszał się E. N. (1). Po wyprzedzeniu przez „busa”, rowerzysta wykonał manewr skrętu w lewo tuż przed samochodem marki V. (...), który jechał z prędkością większą, niż dozwolona. Mimo hamownia samochodu, doszło do jego kolizji z kierującym rowerem E. N. (1).

Sprawca wypadku został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 k.k., prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego, IV Wydział Karny w L., zapadłym w sprawie o sygn. akt IV K 30/09, utrzymanym w mocy prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie V Wydział Karny Odwoławczy z dnia 17 marca 2010 roku, zapadłym w sprawie o sygn. akt V Ka 105/10 (dowód: zeznania świadka R. P., k. 180-181; okoliczność bezsporna).

W chwili wypadku komunikacyjnego, R. P. ubezpieczony był w Towarzystwie (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (okoliczność bezsporna).

W sprawie wywołana została opinia z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, w której biegły zaopiniował, że przyczyną wypadku było nieprawidłowe działanie E. N. (1) – rowerzysty oraz kierującego samochodem V. (...) – R. P.. E. N. (1) zmienił kierunek ruchu, nie ustępując pierwszeństwa kierowcy samochodu jadącego przeciwnym pasem. Natomiast R. P. prowadził samochód z prędkością większą, niż dozwolona w miejscu wypadku.

Niemniej jednak, stan zagrożenia na drodze wywołał E. N. (1), rozpoczynając zmianę kierunku ruchu bez upewnienia się, że może bezkolizyjnie wykonać ten manewr. Skręcając w lewo do posesji musiał przeciąć pas przeznaczony dla ruchu pojazdów z przeciwnika. W tych okolicznościach powinien zachować szczególną ostrożność i poczekać na skrętem do chwili, kiedy będzie miał widoczność lewego pasa ruchu, w szczególności, że po wyprzedzeniu przez „busa” miał ograniczoną widoczność na drogę przed rowerem.

Biegły podkreślił, iż fakt, że drogą z naprzeciwka będzie nadjeżdżał jakiś pojazd, powinien mieścić się w granicach przewidywania małoletniego.

Odnosząc się z kolei do osoby kierującego samochodem uczestniczącym w kolizji, biegły zaopiniował, że R. P. do chwili zobaczenia rowerzysty za wymijającym, nieustalonym samochodem typu „bus” nie mógł przewidzieć zagrożenia. Z drugiej jednak strony, R. P. mógłby uniknąć wypadku, gdyby jechał z prędkością dostosowaną do ograniczeń, tj. 50 km/h – a od znaku B-30 – z prędkością 40 km/h. Jadąc jednak z prędkością 73 km/h, tj. większą, niż dopuszczalną, nie miał możliwości uniknięcia wypadku (dowód: opinia z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, k. 287-309; ustna opinia uzupełniająca, k. 364v-365).

W pisemnej opinii uzupełniającej biegły dodatkowo zaopiniował, że skręcający rowerzysta nie miał możliwości dokładnej oceny prędkości zbliżającego się samochodu. Z tego też powodu powinien wstrzymać się ze skrętem i poczekać na wyminięcie przez ten samochód (dowód: uzupełniająca opinia z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, k. 328-331).

Bezpośrednio po wypadku, małoletni przewieziony został do (...) Szpitala (...) G. na Oddział (...), gdzie przebywał do dnia 29 sierpnia 2008 roku.

W szpitalu tym, rozpoznano u niego: rozlany uraz mózgu, urazowy krwotok podtwardówkowy, urazowy krwotok podpajęczynówkowy, złamanie kości ciemieniowej, urazowy obrzęk mózgu, złamanie kości podstawy czaszki, złamanie kości szczękowej, otwartą ranę powłok głowy oraz niedokrwistość pokrwotoczną (dowód: karta informacyjna, k. 49-50v; okoliczność bezsporna).

W dniu 29 sierpnia 2008 roku, po wybudzeniu ze śpiączki farmakologicznej, powód przeniesiony został na Oddział (...) i Traumatologii Dziecięcej, gdzie przebywał do 30 września 2008 roku. Na Oddziale tym poddawany był intensywnej rehabilitacji (dowód: karta informacyjna, k. 79-80; okoliczność bezsporna).

Po opuszczeniu szpitala, od 10 grudnia 2008 roku, małoletni dwa razy w tygodniu, uczęszczał na zajęcia rehabilitacyjne w pływalni szkolnej Zespołu Szkół Nr (...) w Ł.. Koszt zakupu jednego biletu to kwota 4,00 zł (dowód: zaświadczenie, k. 39; kserokopie biletów, k. 39v; okoliczność bezsporna).

Ponadto osiem razy w miesiącu małoletni uczęszczał na zajęcia terapeutyczne w NZOZ (...) (dowód: zaświadczenie, k. 39v; okoliczność bezsporna, k. 39v).

Niemniej jednak dopiero po ośmiu miesiącach od wypadku, u powoda ustąpił niedowład połowiczny prawostronny. Z kolei od około osiemnastu miesięcy (na miesiąc styczeń 2011 roku), u E. N. (1) występują napady padaczkowe częściowe złożone, z powodu czego otrzymuje leczenie farmakologiczne (okoliczność bezsporna).

W okresie od dnia 4 lipca 2009 roku do dnia 30 lipca 2009 roku, małoletni przebywał w (...) Publicznym Sanatorium (...) w K. (dowód: karta informacyjna, k. 33; okoliczność bezsporna). Z uwagi na wskazania Poradni (...) – (...) w Ł., E. N. (1) przebywał na tymże turnusie rehabilitacyjnym w obecności matki (dowód: opinia, k. 34; okoliczność bezsporna).

W okresie od dnia 18 sierpnia 2010 roku do dnia 1 września 2010 roku, powód wraz z matką przebywał na turnusie rehabilitacyjnym w Ośrodku czasowo – rehabilitacyjnym J.. Za pobyt na tymże turnusie powód uiścił kwotę 2.500 zł. Dodatkowo poniósł koszty zakupu czterech biletów za przejazd pociągiem z L. do G. na kwotę 55,44 zł (dowód: bilety, k. 167-170; potwierdzenie pobytu, k. 171; faktura VAT, k. 172; okoliczność bezsporna).

W dniu 19 listopada 2008 roku, Zespół (...) w Ł. orzekł o potrzebie indywidualnego nauczania E. N. (1) do końca roku szkolnego 2008/2009 z uwagi na stan zdrowia ucznia znacznie utrudniający uczęszczanie do szkoły (dowód: orzeczenie, k. 31-32v; okoliczność bezsporna).

W kolejnym roku szkolnym, Poradnia (...)w Ł. wydała opinię w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych małoletniego, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe (dowód: opinia, k. 35-36v; okoliczność bezsporna).

W dniu 29 kwietnia 2011 roku, Poradnia (...) w Ł. również wydała opinię Nr (...), według której, ze względu na występowanie zaburzeń i odchyień rozwojowych, konieczne jest dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych małoletniego (dowód: opinia, k. 379-380; okoliczność bezsporna).

Ponadto, na mocy decyzji dyrektora Gimnazjum Nr 1 im. (...) w Ł., małoletni objęty został w roku szkolnym 2011/2012 pomocą psychologiczną – pedagogiczną w formie: zajęć korekcyjno – kompensacyjnych na terenie Poradni (...) w Ł. oraz zajęć dydaktyczno – wyrównawczych z języka polskiego i matematyki w okresie pierwszego semestru roku szkolnego 2011/2012, w wymiarze jednej godziny tygodniowo z każdego w/w przedmiotu (dowód: decyzja, k. 387; okoliczność bezsporna).

W dniu 8 stycznia 2013 roku, opinię o powodzie sporządziła jego wychowawca E. K., w której wskazała, że jego funkcjonowanie w szkole jest bardzo zmienne. Powód ma tendencje do wybuchów emocjonalnych, stosuje pomoc werbalną wobec kolegów. Na uwagi nauczycieli reaguje impulsywnie, nie kontroluje swoich wypowiedzi, wykazuje zachowanie buntownicze. W szkole bardzo często sprawia problemy wychowawcze wynikające z nieprzestrzegania ogólnie przyjętych norm (dowód: opinia o uczniu, k. 438; okoliczność bezsporna).

Z uwagi na powyższe oraz z uwagi na stan zdrowia po wypadku, matka powoda E. N. (2) zmuszona jest odbierać go ze szkoły w ciągu lekcji. Opiekę nad synem sprawuje również w formie dowożenia go do szkoły. Dodatkowo raz w miesiącu jeździ na wizyty do lekarza, które odbywają się w ramach NFZ, niemniej jednak ponosi koszty dojazdów, które wynoszą około 30-50 zł za jeden dojazd (dowód: zeznania przedstawiciela ustawowego E. N. (2), 571v-573; okoliczność bezsporna).

Orzeczeniem z dnia 20 grudnia 2010 roku, (...) Zespół (...) w Ł. zaliczył E. N. (1) do osób niepełnosprawnych (dowód: orzeczenie, k. 570; okoliczność bezsporna).

W związku z powyższym, E. N. (1) pobiera zasiłek rodzinny w kwocie 105 zł oraz zasiłek opiekuńczy w wysokości 170 zł (dowód: zeznania przedstawiciela ustawowego, k. 571v-572v).

W sprawie wywołana została opinia sądowa z zakresu neurologii, z której wynika, że w pierwszym etapie leczenia stan ogólny powoda był ciężki – wymagał intensywnego leczenia farmakologicznego i wentylacji mechanicznej za pomocą respiratora. W następnym okresie, stan opiniowanego uległ stopniowej poprawie, zmniejszyły się zaburzenia mowy, stopniowo ustępował niedowład połowiczny prawostronny. Odczuwał jednak bodźce bólowe w dużym stopniu ze względu na doznane rany głowy z towarzyszącymi złamaniami kości czaszki. Przez okres pierwszych trzech miesięcy

powód wymagał całodobowej opieki osoby trzeciej, następnie stopniowo postępowała poprawa stanu zdrowia i takiej opieki całodobowej nie wymagał.

Z punktu widzenia neurologa, małeletni nadal wymaga leczenia przeciwpadaczkowego, bowiem nie pozwala ono na pełną kontrolę farmakologiczną napadów.

Aktualnie powód wymaga leczenia lekiem N., którego miesięczny koszt zakupu wynosi około 50-60 zł. Ponadto powód stosuje lek przeciwpadaczkowy T.. Koszt leczenia tymże lekiem wynosi 5 zł miesięcznie.

Odnosnie powyższego zagadnienia, biegły podkreślił, że obecnie nie można długoterminowo określić czasu stosowania przez powoda wskazanych leków. Minimalny okres stosowania leku przeciwpadaczkowego to okres trzech lat bez napadów. Okres stosowania Nootropil poprawiającego metabolizm mózgu zależy od osobniczo zmiennej możliwości kompensacji uszkodzonego mózgu (dowód: pisemna opinia z zakresu neurologii, k. 217-223).

W pisemnej opinii uzupełniającej, biegły zaopiniował, że stosowane leczenie przeciwpadaczkowe niesie ze sobą typowe powszechnie wiadome ograniczenia w czynnościach dnia codziennego, uprawiania dyscyplin sportowych i wyborze przyszłego zawodu.

Odnosnie zaś rehabilitacji, z punktu widzenia neurologa, obecnie jej nie wymaga.

Mając na uwadze powyższe, biegły sądowy wskazał, iż na skutek przedmiotowego wypadku powód doznał 30 % - owego długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (dowód: pisemna uzupełniająca opinia z zakresu neurologii, k. 261-262).

W kolejnej opinii uzupełniającej, biegły zaopiniował, że w okresie występowania napadów padaczkowych i stanu splątania ponapadowego małeletni wymaga opieki osób trzecich. Sytuacje lękowe związane z obawą przed wystąpieniem kolejnych napadów powodują dyskomfort w codziennym funkcjonowaniu (dowód: pisemna uzupełniająca opinia z zakresu neurologii, k. 278-280).

W następnej opinii uzupełniającej, biegły sądowy zaopiniował, że stan neurologiczny opiniowanego jest utrwalony, nie ma przesłanek, aby uznać, że w przyszłości ulegnie istotnej zmianie.

Biegły uznał również za zasadne przyjmowanie przez małeletniego Depakliny Chrono, gdzie miesięczny koszt zakupu tego leku wynosi około 10 zł (dowód: pisemna uzupełniająca opinia z zakresu neurologii, k. 414-415).

Z ostatniej opinii uzupełniającej z zakresu neurologii wynika, iż konsekwencje zdrowotne powoda, o których mowa w poprzednich opiniach, były tylko i wyłącznie skutkiem zdarzenia z 2008 roku (dowód: pisemna uzupełniająca opinia z zakresu neurologii, k. 548-549).

W sprawie wywołana została również opinia sądowo – psychiatryczna, w tym również uzupełniająca, według których, E. N. (1), prezentuje zespół zaburzeń pod postacią encefalopatii pourazowej, na który składają się:

- obniżony i nieharmonijny poziom funkcjonowania intelektualnego;
- zaburzenia zachowania dotyczące sfery emocjonalnej.
- objawy somatyczne – bóle głowy.

Niemniej jednak, obecny stan zdrowia psychicznego powoda pozwala mu na normalne funkcjonowanie w życiu codziennym. Pewnym ograniczeniem wynikającym z deficytu poczucia bezpieczeństwa i pewności siebie jest rekompensata w postaci wycofywania się z aktywności.

W ocenie biegłego, rokowanie na przyszłość w zakresie stanu zdrowia powoda, z uwagi na trwający proces rozwojowy jest trudne do oceny. Niemniej jednak, aktualnie powód nie wymaga leczenia psychiatrycznego. Sytuacyjne przeżycia lękowe oraz wzmożona reaktywność na bodźce mają także aktualnie tak niewielkie nasilenie, że nie zakłócają

społecznego przystosowania i aktywności powoda. Powód nie wymaga również stałych konsultacji psychiatrycznych (dowód: opinia sądowo-psychiatryczna, k. 254-261; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432).

Opiniując ustnie, biegły sądowy z zakresu psychiatrii wskazał, iż wycofywanie się powoda z aktywności ma niewielki zakres, ponieważ nie zakłóca w jakiś ewidentny sposób jego działalności, jakim jest realizowanie obowiązku szkolnego, jak również relacji rówieśniczych. Ze stanu zdrowia psychicznego nie ma również żadnych ograniczeń jeśli chodzi o wybór m. in. zawodu przez powoda (dowód: ustna opinia uzupełniająca, k. 283v-285).

Według biegłego psychiatry dziecięcego natomiast, prognozy co do rozwoju psychicznego powoda nie są korzystne. Pomimo pewnych możliwości naprawczych mózgu, zwłaszcza w okresie rozwojowym, to jednak uszkodzenie zwłaszcza okolicy czołowej mózgu będzie skutkowało trwałym zaburzeniem rozwoju psychicznego małoletniego (dowód: opinia sądowa z zakresu psychologii dziecięcej, k. 475-479).

W opinii uzupełniającej, biegły zaopiniował, że encefalopatia pourazowa, pourazowe bóle głowy oraz padaczka są wyłącznym skutkiem urazu czaszkowo – mózgowego z 2008 roku (dowód: uzupełniająca opinia sądowa z zakresu psychologii dziecięcej, k. 526-527).

W sprawie wywołana została również opinia sądowa psychologiczna, w której biegły zaopiniował, iż w związku z wypadkiem, u małoletniego występują zaburzenia przeżywania (niepokój, lęk przed śmiercią) oraz zaburzenia funkcjonowania społecznego pod postacią wycofywania się z kontaktów społecznych.

Najbardziej nasilone zaburzenia emocjonalne utrzymywały się podczas roku szkolnego 2008/2009, kiedy chłopiec musiał korzystać z nauczania indywidualnego, niezbędnej, ale uciążliwej rehabilitacji i miał ograniczony kontakt z rówieśnikami. Aktualnie zaburzenia przeżywania mają mniejsze nasilenie, jednak chłopiec z trudnością adoptuje się do zmian, które nastąpiły na skutek obniżenia jego funkcjonowania.

Biegły zaopiniował nadto, iż trudno jednoznacznie wypowiedzieć się co do dalszych skutków wypadku (dowód: opinia sądowa psychologiczna, k. 202-207).

Z opinii uzupełniającej wynika, iż w chwili obecnej bardziej odczuwalne są dla małoletniego skutki wypadku komunikacyjnego (skutki dotyczą zarówno funkcjonowania intelektualnego, emocjonalnego i społecznego) – biegły brał również pod uwagę wypadek podtopienia, który miał miejsce w 2006 roku (dowód: uzupełniająca opinia sądowa psychologiczna, k. 536-538).

W toku postępowania likwidacyjnego, pozwane towarzystwo ubezpieczeń przyznało powodowi kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego oraz uznało co do zasady żądanie odszkodowania (okoliczność bezsporna).

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na wskazanych powyżej dowodach.

Odnośnie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, należy wskazać, iż żadna ze stron nie zgłaszała zastrzeżeń, co do ich prawdziwości. Sąd z urzędu nie dostrzegł również jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania ich mocy dowodowej. Stąd też, ta kategoria dowodów została obdarzona przez Sąd w całości walorem wiarygodności.

Sąd uznał również za wiarygodne w całości zeznania przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda E. N. (2) (k. 571v-572v) oraz zeznania świadków: B. C. (2) (k. 149v-150v), M. F. (k. 150v), K. K. (k. 150v-151) oraz M. O. (k. 179v-180), na podstawie których ustalił stan zdrowia powoda po wypadku, któremu uległ w dniu 24 sierpnia 2008 roku, rozmiar odniesionych przez niego obrażeń oraz obecnie występujące ich następstwa, intensywność opieki sprawowanej nad poszkodowanym przez matkę oraz rodzaj i zakres powstałych na skutek przedmiotowego wypadku zwiększonych wydatków powoda, bowiem są one spójne, składane były w sposób logiczny, jak również znalazły potwierdzenie we wskazanych powyżej dowodach z dokumentów, głównie w dokumentacji medycznej oraz w wywołanych w niniejszej sprawie opiniach sądowo- lekarskich. Należy również wskazać, iż powyższa ocena wynikała

z bezpośredniego kontaktu z opiekunem prawnym powoda na sali rozpraw, obserwacji sposobu składania przez niego zeznań oraz jego reakcji na zadawane mu pytania.

Za wiarygodne Sąd uznał również zeznania R. P. (k. 180-181), dotyczące przebiegu zdarzenia z dnia 24 sierpnia 2008 roku, bowiem był on w sprawie bezsporny.

Sąd nie miał także zastrzeżeń do wartości dowodowej pisemnych opinii sądowo-lekarskich: z zakresu psychologii sporządzonych przez mgr N. W. (k. 202-207; pisemna opinia uzupełniająca, k. 536-538); z zakresu neurologii sporządzonych przez P. W. (k. 217-223; pisemna opinia uzupełniająca, k. 261-262; pisemna opinia uzupełniająca, k. 278-280; pisemna opinia uzupełniająca, k. 414-415; pisemna opinia uzupełniająca, k. 548-549); z zakresu psychiatrii sporządzonych przez lek. med. T. T. (k. 254-261; ustna opinia uzupełniająca, k. 283v-285; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432) oraz z zakresu psychiatrii dziecięcej sporządzonych przez A. M. (k. 475-479; pisemna opinia uzupełniająca, k. 526-527), opisujących urazy doznane przez powoda E. N. (1) na skutek wypadku, jakiemu uległ w dniu 24 sierpnia 2008 roku, skutki doznanych przez poszkodowanego obrażeń oraz stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu. W opiniach tych biegli wypowiedzieli się także na temat konieczności sprawowania opieki nad powodem oraz uzasadnionych kosztów leczenia.

W przedmiotowej sprawie wywołane zostały również opinie sądowe z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych sporządzona przez dr inż. W. K. (k. 287-309; pisemna opinia uzupełniająca, k. 329-331; ustna opinia uzupełniająca, k. 364v-365), które Sąd również obdarzył wiarygodnością.

Wskazane powyżej opinie spełniają bowiem wymagania stawiane im przez przepisy proceduralne, są bowiem zupełne, jasne i niesprzeczne, a wyrażone w nich wnioski stanowcze i wyważone. Powyższe argumenty pozwoliły Sądowi uznać je za opinie przekonujące. Ponadto wnioski z niej płynące były zgodne z zeznaniami świadka M. J. (k. 365v-366), który opiniował w sprawie karnej, a które to zeznania, Sąd uznał za wiarygodne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne, co do żądania zadośćuczynienia pieniężnego, odszkodowania oraz renty – jednak nie w wysokości dochodzonej pozwem. Natomiast żądanie ustalenia odpowiedzialności pozwanego na skutki wypadku na przyszłość nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż w przedmiotowej sprawie okolicznością bezsporną była odpowiedzialność cywilna pozwanego towarzystwa ubezpieczeń posiadaczy pojazdów mechanicznych za skutki niniejszego zdarzenia.

Niemniej jednak nadal pomiędzy stronami niniejszego postępowania kwestię sporną stanowiła wysokość dochodzonych w sprawie roszczeń, a także zakres przyczynienia się małoletniego powoda do powstania szkody.

Przechodząc do omówienia podstawy prawnej zgłoszonych w niniejszej sprawie żądań, należy wskazać, iż zgodnie z treścią art. 445 § 1 k.c., w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym, tj. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia Sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Spowodowanie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia jest najczęstszą podstawą żądania zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Chodzi tu o krzywdę ujmowaną jako cierpienie fizyczne (ból i inne dolegliwości) i cierpienia psychiczne (ujemne uczucia) przeżywane w związku z cierpieniami fizycznymi lub następstwami uszkodzenia ciała albo rozstroju zdrowia. W literaturze prezentowane jest stanowisko, iż zadośćuczynienie pieniężne ma na celu przede wszystkim złagodzenie tych cierpień. Obejmuje ono wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno już doznane, jak i te, które zapewne wystąpią w przyszłości. Ma więc ono charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę pieniężną za całą krzywdę doznaną przez poszkodowanego, mowa jest bowiem o „odpowiedniej sumie tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę”, przyznawaną jednorazowo (G.

Bieniek „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania”, Wydawnictwo Prawnicze – Warszawa 1996, tom I, str. 368).

W tym miejscu należy jednak podkreślić, iż zadośćuczynienie z art. 445 § 1 k.c. obejmuje swoim zakresem nie tylko fizycznie odczuwalne cierpienia, ale również, pozostające w związku ze zdarzeniem powodującym szkodę, cierpienia psychiczne wyrażające się między innymi w pozbawieniu samodzielności, ograniczeniu aktywności życiowej, konieczności zmiany trybu życia, strachu przed poważnymi zabiegami leczniczymi, a nawet w obawie o swoją przyszłość (między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2002 roku, V CKN 909/00, lex nr 56027; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2000 roku, II CKN 1119/98, lex nr 50884; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 8 lutego 2006 roku, I ACa 2131/05, lex nr 194522; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 lutego 2005 roku, III APa 9/04, OSAB 2005/2/40).

Zasądzenie na rzecz powoda E. N. (1) zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę jest uzasadnione tym, że na skutek wypadku z dnia 24 sierpnia 2008 roku doznał on zarówno, cierpień fizycznych, jak również cierpień psychicznych.

Powyższe potwierdza treść opinii z zakresu neurologii, z której wynika, że w pierwszym etapie leczenia stan ogólny powoda był ciężki – wymagał intensywnego leczenia farmakologicznego i wentylacji mechanicznej za pomocą respiratora. W następnym okresie, stan opiniowanego uległ stopniowej poprawie, zmniejszyły się zaburzenia mowy, stopniowo ustępował niedowład połowiczny prawostronny. Odczuwał jednak bodźce bólowe w dużym stopniu ze względu na doznane rany głowy z towarzyszącymi złamaniami kości czaszki.

Ponadto, na skutek przedmiotowego zdarzenia u powoda wystąpiła padaczka pourazowa.

Mając na uwadze powyższe, biegły sądowy wskazał, iż na skutek przedmiotowego wypadku powód doznał 30 % - owego długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (dowód: pisemna uzupełniająca opinia z zakresu neurologii, k. 261-262).

W tym miejscu należy również zwrócić uwagę na zeznania świadka B. C. (2), według której: „(powód) przebywał w domu z tymi bólami głowy, nawet jak było lato, nie wychodził z domu” (k. 149v-150v).

Na skutek zdarzenia z dnia 24 sierpnia 2008 roku, małoletni doznał również cierpień psychicznych.

W sprawie wywołana została opinia sądowo – psychiatryczna, w tym również uzupełniająca, według których, E. N. (1), prezentuje zespół zaburzeń pod postacią encefalopatii pourazowej, na który składają się:

- obniżony i nieharmonijny poziom funkcjonowania intelektualnego;
- zaburzenia zachowania dotyczące sfery emocjonalnej.
- objawy somatyczne – bóle głowy (dowód: opinia sądowo-psychiatryczna, k. 254-261; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432).

W opinii uzupełniającej, biegły z zakresu psychiatrii dziecięcej zaopiniował, że encefalopatia pourazowa, pourazowe bóle głowy oraz padaczka są wyłącznym skutkiem urazu czaszkowo – mózgowego z 2008 roku (dowód: uzupełniająca opinia sądowa z zakresu psychologii dziecięcej, k. 526-527).

W sprawie wywołana została również opinia sądowa psychologiczna, w której biegły zaopiniował, iż w związku z wypadkiem, u małoletniego występują zaburzenia przeżywania (niepokój, lęk przed śmiercią) oraz zaburzenia funkcjonowania społecznego pod postacią wycofywania się z kontaktów społecznych.

Najbardziej nasilone zaburzenia emocjonalne utrzymywały się podczas roku szkolnego 2008/2009, kiedy chłopiec musiał korzystać z nauczania indywidualnego, niezbędnej, ale uciążliwej rehabilitacji i miał ograniczony kontakt z rówieśnikami. Aktualnie zaburzenia przeżywania mają mniejsze nasilenie, jednak chłopiec z trudnością adoptuje

się do zmian, które nastąpiły na skutek obniżenia jego funkcjonowania (dowód: opinia sądowa psychologiczna, k. 202-207).

Podkreślenia wymaga fakt, iż analiza słowa „krzywda” prowadzi również do konieczności uwzględnienia sytuacji życiowej ofiary sprzed zdarzenia powodującego szkodę, tj. wypadku i po jego zaistnieniu. Krzywda bowiem w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. z reguły będzie trwałe kalectwo poszkodowanego, powodujące nie tylko cierpienia fizyczne, ale również ograniczenia ruchów i w wykonywaniu czynności życia codziennego.

Przed dniem 24 sierpnia 2008 roku, tj. dniem wypadku powód E. N. (1) i był zdrowym, wysportowanym, pełnym życiowej energii dzieckiem. Świadek M. O. zeznał: „przed wypadkiem, małe dziecko było normalnym młodym chłopakiem. Był tak jak wszyscy, jeździł rowerem, grał w piłkę” (k. 179v-180). Z kolei świadek K. K. zeznała, iż „przed wypadkiem powód był fajnym, wesołym dzieckiem. Umiał się bawić z młodszym wnuczkiem” (k. 150v-151v).

Po wypadku natomiast życie E. N. (1) legło w gruzach. „Powód jąkał się, nie był taki kontaktowy jak wcześniej, był powolny. Zapominał się w tym, co mówił. Była u niego niechęć, nie garnął się do dzieci” (zeznania świadka B. C. (2). 149v-150v). Z kolei świadek K. K. zeznała, iż „po wypadku (powód) rzucił się w oczy, był innym dzieckiem, był nadpobudliwy” (k. 150v-151v).

Powyższe potwierdzenie znajduje w opinii sporządzonej przez wychowawcę małoletniego E. K., w której wskazała, że jego funkcjonowanie w szkole jest bardzo zmienne. Powód ma tendencje do wybuchów emocjonalnych, stosuje pomoc werbalną wobec kolegów. Na uwagi nauczycieli reaguje impulsywnie, nie kontroluje swoich wypowiedzi, wykazuje zachowanie buntownicze. W szkole bardzo często sprawia problemy wychowawcze wynikające z nieprzestrzegania ogólnie przyjętych norm (dowód: opinia o uczniu, k. 438; okoliczność bezsporna).

Istotne znaczenie ma również okoliczność, iż na skutek wypadku z dnia 24 sierpnia 2008 roku, w dniu 19 listopada 2008 roku, Zespół (...) w Ł. orzekł o potrzebie indywidualnego nauczania E. N. (1) do końca roku szkolnego 2008/2009 z uwagi na stan zdrowia ucznia znacznie utrudniający uczęszczanie do szkoły (dowód: orzeczenie, k. 31-32v; okoliczność bezsporna).

W kolejnym roku szkolnym, Poradnia (...) w Ł. wydała opinię w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych małoletniego, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe (dowód: opinia, k. 35-36v; okoliczność bezsporna).

W dniu 29 kwietnia 2011 roku, Poradnia (...) w Ł. również wydała opinię Nr (...), według której, ze względu na występowanie zaburzeń i odchylenia rozwojowych, konieczne jest dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych małoletniego (dowód: opinia, k. 379-380; okoliczność bezsporna).

Podkreślić również należy, że przed wypadkiem, małe dziecko pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, pomagając im. Obecnie natomiast „nie robi, rodzice też mu zabraniają” (zeznania świadka B. C. (2), k. 149v-150v).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd uznał oparte na art. 445 § 1 k.c. roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego za uzasadnione co do istoty.

Na wstępie podnieść należy, iż przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają żadnych kryteriów, jakie należy uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego, ponieważ wypracowała je judykatura, a w szczególności Sąd Najwyższy.

Zadośćuczynienie z art. 445 k.c. ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Wysokość ta nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1962 roku, 4 CR 902/61, OSNCP 1963 rok, nr 5, poz. 107; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1965 roku, I PR 203/65, OSPiKA 1966 rok, poz. 92; wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 22 kwietnia 1985 roku, II CR 94/85, lex nr 8713; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2000 roku, II CKN 1119/98, lex nr 50884; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2001 roku, III CKN 427/00, lex nr 52766).

Mając na uwadze powyższe należy podkreślić, iż mimo, że zadośćuczynienie powinno być utrzymane w rozsądnych granicach to nie może być to symboliczna kwota, ale musi stanowić odczuwalną ekonomicznie korzyść majątkową, (co potwierdza wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 listopada 1994 roku, III APr 43/94, OSA 1995/5/41).

Mając na uwadze wymienione powyżej kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a z drugiej strony - rodzaj, rozmiar, czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych oraz wiek powoda (w dniu wypadku powód miał 10 lat), Sąd uznał, iż całkowicie zasadnym było przyznanie powodowi E. N. (1) z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę kwoty 200.000 zł. Powyższą kwotę przyznaną powodowi tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę Sąd pomniejszył jednak o 30 % przyczynienia do powstania szkody. Wobec powyższego Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 140.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, w pozostałym zakresie powództwo w tym przedmiocie oddalając.

Sąd zasądził również odsetki od kwoty zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę od dnia 3 kwietnia 2009 roku, tj. od dnia następnego po przyznaniu powodowi przez towarzystwo ubezpieczeń kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego, bowiem od tejże daty pozwany pozostawał w zwłoce co do pozostałej kwoty tegoż żądania zgłoszonego w toku postępowania likwidacyjnego.

Przechodząc do zagadnienia przyczynienia się do powstania szkody, należy w pierwszej kolejności wskazać, iż problematykę powyższego zagadnienia reguluje art. 362 k.c., zgodnie z którym jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Podkreślenia wymaga jednak fakt, iż odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez ruch mechanicznego środka komunikacji oparta jest na zasadzie ryzyka, oderwanego całkowicie od zawinienia. W takiej sytuacji przy zastosowaniu art. 362 k.c. wymagane jest istnienie adekwatnego związku przyczynowego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1971 roku, I CR 465/71, lex nr 7002) oraz obiektywnej nieprawidłowości (niewłaściwości) zachowania się poszkodowanego.

Istotnym w przedmiotowej sprawie jest również to, iż jeżeli poszkodowanemu z uwagi na jego wiek nie można przypisać winy (art. 426 k.c.), niemniej jednak, stosownie do treści art. 362 k.c., możliwe jest jednak i w takiej sytuacji zmniejszenie odszkodowania należnego od osoby odpowiedzialnej za szkodę.

Mając na uwadze powyższe należy jednoznacznie zaznaczyć, iż teoretycznie dopuszczalna jest możliwość zastosowania instytucji przyczynienia do powstania szkody wobec małoletniego poszkodowanego, jeśli sprawca szkody odpowiada na zasadzie ryzyka (lub słuszności). Mimo powyższego jednak, zachowania się poszkodowanego nie można ujmować w sposób stricte kauzalny. Ma być ono (bez względu na świadomość) ukierunkowane, tzn. nastawione na wywołanie szkody. Chodzi jednak zawsze o zachowanie się poszkodowanego, nie zaś o reakcję odruchową, np. ze strachu lub bólu. Innymi słowy przyczynienia nie stanowi tylko efekt zachowania się sprawcy, lecz jest nim taka postawa poszkodowanego, która jest współprzyczyną powstania (zwiększenia) szkody (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1972 roku, II PR 164/72, lex nr 7098).

Odnosząc powyższe do przedmiotowej sprawy należy wskazać, iż nie ulega żadnej wątpliwości, że zachowanie małoletniego powoda przyczyniło się do powstania szkody w dniu 24 sierpnia 2008 roku.

W sprawie wywołana została opinia z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, w której biegły zaopiniował, że przyczyną wypadku było nieprawidłowe działanie E. N. (1) – rowerzysty oraz kierującego samochodem V. (...) – R. P.. E. N. (1) zmienił kierunek ruchu, nie ustępując pierwszeństwa kierowcy samochodu jadącego przeciwnym pasem. Natomiast R. P. prowadził samochód z prędkością większą, niż dozwolona w miejscu wypadku.

Niemniej jednak, stan zagrożenia na drodze wywołał E. N. (1), rozpoczynając zmianę kierunku ruchu bez upewnienia się, że może bezkolizyjnie wykonać ten manewr. Skręcając w lewo do posesji musiał przeciąć pas przeznaczony dla ruchu pojazdów z przeciwka. W tych okolicznościach powinien zachować szczególną ostrożność i zaczekać ze skrzętem do chwili, kiedy będzie miał widoczność lewego pasa ruchu, w szczególności, że po wyprzedzeniu przez „busa” miał ograniczoną widoczność na drogę przed rowerem.

Biegły podkreślił, iż fakt, że drogą z naprzeciwka będzie nadjeżdżał jakiś pojazd, powinien mieścić się w granicach przewidywania małoletniego (dowód: opinia z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, k. 287-309; ustna opinia uzupełniająca, k. 364v-365).

W pisemnej opinii uzupełniającej biegły dodatkowo zaopiniował, że skręcający rowerzysta nie miał możliwości dokładnej oceny prędkości zbliżającego się samochodu. Z tego też powodu powinien wstrzymać się ze skrzętem i zaczekać na wyminięcie przez ten samochód (dowód: uzupełniająca opinia z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, k. 328-331).

W tym miejscu należy również zwrócić uwagę na zeznania świadka M. J. (k. 365v-366), który zeznał, iż „użytkownik drogi, czy rowerzysta, przeprowadzając zmianę kierunku jazdy, jest zobowiązany upewnić się skutecznie, tj. ocenić odległość od zbliżającego się pojazdu i na tej podstawie podjąć decyzję o realizacji tego manewru lub jego zaprzestaniu”. W ocenie świadka: „najprawdopodobniej odległość samochodu od roweru była na tyle duża, że taki manewr rowerzysta podjął, lecz źle ocenił nadmierną prędkość samochodu V.”.

W związku, z powyższym, w ocenie Sądu, poszkodowany małoletni przyczynił się do powstania szkody w wysokości 30 %, naruszając przepisy Prawa o ruchu drogowym, a dokładnie § 33 i § 96 teje ustawy.

Przechodząc z kolei do żądania odszkodowania, należy w pierwszej kolejności wskazać, iż jego podstawę prawną stanowi powołany na wstępie art. 444 § 1 k.c.

Odszkodowanie przewidziane w artykule 444 § 1 k.c. obejmuje wszelkie wydatki pozostające w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, jeżeli są konieczne i celowe. Przykładowo można wymienić koszty leczenia (pobytu w szpitalu, konsultacji u wybitnych specjalistów, dodatkowej pomocy pielęgniarskiej, koszty lekarstw itp.), specjalnego odżywiania się, nabycia protez i innych koniecznych aparatów (okularów, aparatu słuchowego, wózka inwalidzkiego itp.) (wyrok sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1981 roku, I CR 455/80, OSPiKA 1981 r., poz. 223), wydatki związane z przewozem chorego do szpitala i na zabiegi, z przejazdami osób bliskich w celu odwiedzin chorego w szpitalu, z koniecznością specjalnej opieki i pielęgnacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 1973 roku, II CR 365/73, OSNCP 1974 r., nr 9, poz. 147), koszty zabiegów rehabilitacyjnych, przygotowania do innego zawodu (np. opłaty za kursy, szkolenia, koszty podręczników i innych pomocy, dojazdów).

Podkreślenia wymaga fakt, iż prawa żądania zwrotu bądź wyłożenia z góry kosztów leczenia nie pozbawia poszkodowanego okoliczność, że korzysta on z leczenia uspołecznionego, jeżeli tylko zostanie wykazane, iż celowe jest stosowanie takich metod leczenia, zabiegów lub środków leczniczych, które nie wchodzą w zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1969 roku, II PR 217/69, OSNCP 1970 r., nr 3, poz. 50).

Ustalając wysokość odszkodowania, Sąd odwołał się do treści art. 322 k.p.c., według którego jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie umowy o dożywocie Sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Rozwiązanie przyjęte w art. 322 k.p.c. pozwala na rozstrzygnięcie spraw, w których ściśle udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, a z uwagi na charakter wiążących strony stosunków prawnych szybkie rozstrzygnięcie jest w konkretnej sprawie bardzo istotne ze względu na jej okoliczności. Wprowadzając możliwość rozstrzygnięcia spraw, w których nie została w sposób ścisły udowodniona wysokość dochodzonego roszczenia, art.

322 k.p.c. dodatkowo potwierdza wynikające z art. 244 § 1 k.p.c. założenie, że wydając wyrok Sąd musi opierać się na takim materiale dowodowym, które pozwala na dostateczne wyjaśnienie sprawy, a więc na stwierdzenie istnienia zasadności dochodzonego roszczenia, oraz na ścisłe udowodnienie wysokości dochodzonej w procesie należności. Odstępstwo od tego założenia, zawarte w art. 322 k.p.c., dotyczy jedynie ścisłego udowodnienia wysokości dochodzonej należności. Natomiast sama podstawa odpowiedzialności nie może być ustalana w sposób określony w art. 322 k.p.c. (M. Jędrzejwska [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejwska, „Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze”; Warszawa 2004). Przechodząc do niniejszej sprawy należy wskazać, iż, strona powodowa domagała się przyznania powodowi odszkodowania, na którą to kwotę składały się:

- 1.800 zł tytułem zakupu leków (od momentu opuszczenia szpitala);
- 300 zł tytułem zakupu środków higienicznych;
- 2.223,23 zł tytułem kosztów dojazdu rodziców do szpitala (w okresie od dnia 24.08.2008 r. do 30.09.2008 r. codziennie – łącznie 76 razy x 35 km = 2.660 km x 0,8358 zł);
- 800 zł tytułem kosztów zakupu żywienia podczas pobytu w szpitalu;
- 468,08 zł tytułem kosztów dojazdu do lekarzy celem konsultacji swojego stanu zdrowia (dwa razy w miesiącu);
- 120 zł tytułem kosztów korzystania z basenu w Ł. (dwa razy w miesiącu);
- 320,94 zł tytułem kosztów dojazdu do wizyty do pedagoga i psychologa (raz w tygodniu);
- 7.020,00 zł tytułem kosztów dojazdu do L. na rehabilitację (dwa razy w tygodniu);
- 300 zł tytułem kosztów zakupu odtwarzacza Mp4, puzzli, klocków, książek do malowania itp.;
- 1.040 zł tytułem kosztów pobytu w sanatorium dla dzieci w K..

Wprawdzie w piśmie procesowym z dnia 17 września 2010 roku, powód rozszerzył żądanie pozwu w zakresie odszkodowania o kwotę 2.655,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pisma stronie pozwanej do dnia zapłaty (pismo procesowe, k. 165-166), niemniej jednak, na posiedzeniu przed zamknięciem rozprawy, pełnomocnik powoda popierał powództwo w tym zakresie co do kwoty 14.392,25 zł.

Mając na uwadze rodzaj odniesionych przez powoda na skutek przedmiotowego wypadku obrażeń ciała oraz stan jego zdrowia po wypadku, w oparciu o dowody zgromadzone w sprawie, Sąd doszedł do przekonania, iż wskazane powyżej wydatki (za wyjątkiem kosztów zakupu telefonu oraz kosztów dojazdów do szpitala) pozostają w związku z uszkodzeniem ciała powoda, a nadto ich poniesienie było konieczne i celowe.

Przyjmując 30 % przyczynienia się powoda do powstania szkody, Sąd zasądził na jego rzecz kwotę 9.864,60 tytułem odszkodowania, w pozostałej części powództwo w tym zakresie oddalając.

Od powyższego żądania Sąd zasądził odsetki zgodnie z żądaniem strony powodowej.

Sąd uznał również, w świetle okoliczności niniejszej sprawy za zasadne co do istoty żądanie miesięcznej renty z tytułu zwiększenia się potrzeb.

Podstawą prawną powyższego żądania jest treść art. 444 § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej, albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

Wykładnia cytowanego przepisu prowadzi do wniosku, że roszczenie o rentę przysługuje poszkodowanemu w razie: całkowitej lub częściowej utraty przez niego zdolności do pracy zarobkowej; zwiększenia się jego potrzeb; zmniejszenia się jego widoków powodzenia na przyszłość. Wymienione następstwa powinny mieć charakter trwały (co nie oznacza, że nieodwracalny), a każda z tych okoliczności może stanowić samodzielną podstawę zasądzenia renty, jednakże zawsze konieczną przesłanką jest powstanie szkody, bądź to w postaci zwiększenia wydatków, bądź to zmniejszenia dochodów.

W piśmiennictwie prezentowane jest „liberalne” stanowisko dotyczące okoliczności, uzasadniających zasądzenie renty na podstawie art. 444 § 2 k.c., uwzględniające specyfikę tego świadczenia. Uważa się mianowicie, że renta ma na celu wynagrodzenie szkody, polegającej na konieczności ponoszenia stałych wydatków (na pomoc ze strony osoby trzeciej, lepsze odżywianie, odpowiednie leczenie, korzystanie ze szczególnych środków komunikacji itp.). Sąd nie jest obowiązany do zachowania drobiazgowej dokładności przy obliczaniu renty z tego tytułu. Z natury rzeczy wynika bowiem, że konkretyzacja wymienionych okoliczności może nastąpić dopiero w przyszłości. Wystarczy zatem, że poszkodowany udowodni istnienie zwiększonych potrzeb, stanowiących następstwo czynu niedozwolonego (A. Szpunar, „Odszkodowanie za szkodę majątkową”, Bydgoszcz 1998, str. 152).

Stanowisko takie zajął również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 1976 roku, według którego przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb na podstawie art. 444 § 2 k.c. nie jest uzależnione od wykazania, że poszkodowany te potrzeby faktyczne zaspokaja i ponosi związane z tym wydatki. Do przyznania renty z tego tytułu wystarcza samo istnienie zwiększonych potrzeb jako następstwo czynu zabronionego (IV CR 50/76, OSNCP 1977/1/11).

W niniejszej sprawie, powód domagał się przyznania mu miesięcznie kwoty 5.432 zł, na którą to kwotę składały się następujące wydatki:

- 80 zł tytułem kosztów zakupu leków;
- 1.000 zł tytułem stosowania diety warzywno – lekkostrawnej;
- 80 zł tytułem kosztów wizyt u specjalistów;
- 600 zł tytułem kosztów dojazdu na rehabilitację;
- 1.500 zł tytułem opieki osoby trzeciej (8-10 godzin dziennie);
- 400 zł tytułem kosztów zakupu odzieży;
- 274 zł tytułem opłat związanych z zapewnieniem powodowi zamieszkania;
- 220 zł tytułem kosztów związanych z rozrywkami (pismo procesowe, k. 350-373).

W ocenie Sądu, za zasadne należało uznać jedynie wydatki związane z zakupem leków w kwocie 80 zł, (co znajduje potwierdzenie w wywołanych w sprawie opiniach sądowych), koszty dojazdów do lekarza w kwocie 50 zł miesięcznie (zgodnie z zeznaniami przedstawiciela ustawowego, k. 571v-572v) oraz koszty opieki osoby trzeciej jednak w wymiarze dwóch godzin dziennie. Jak zeznał bowiem przedstawiciel ustawowy, jego opieka nad małoletnim polegała na dowożeniu go do szkoły i ewentualnie bycie przygotowanym na natychmiastowe odebranie go ze szkoły na wypadek pogorszenia się jego stanu zdrowia. W ocenie Sądu jednak, ta ostatnia okoliczność nie uzasadnia żądania zwrotu kosztów opieki ponad koszt dwóch godzin dziennie, bowiem matka małoletniego prowadzi własne gospodarstwo rolne, z którego osiąga dochody, a zatem nie jest „w ciągłym pogotowiu” na wypadek konieczności odebrania syna ze szkoły.

W związku z powyższym, po uwzględnieniu 30 % - owego przyczynienia się powoda do powstania szkody, zasądzając na jego rzecz kwotę 301 zł miesięcznie tytułem renty w związku ze zwiększonymi potrzebami, w pozostałej części powództwo oddalając.

Końcowo, powód zgłosił żądanie ustalenie odpowiedzialności pozwanego za skutki wypadku z dnia 24 sierpnia 2008 roku mogące powstać w przyszłości.

W sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym – uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia – oprócz zasądzenia określonej sumy – Sąd może jednocześnie ustalić odpowiedzialność pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości.

Nadal zachowuje aktualność pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 1970 roku, zgodnie z którym w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia zasądzenie określonego świadczenia nie wyłącza jednoczesnego ustalenia w sentencji wyroku odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości z tego samego zdarzenia (III PZP 34/69, OSNCP 1970/12/217).

Szkody na osobie nie zawsze powstają jednocześnie ze zdarzeniem, które wywołało uszkodzenie ciała. Są one z istoty swej rozwojowe. Poszkodowany z reguły nie może w chwili wszczęcia procesu dochodzić wszystkich roszczeń, jakie mogą mu przysługiwać z określonego stosunku prawnego. Następstwa bowiem uszkodzenia ciała są z reguły wielorakie i zwłaszcza w wypadkach cięższych uszkodzeń wywołują niekiedy skutki, których dokładnie nie można określić ani przewidzieć, gdyż są one zależne od indywidualnych właściwości organizmu, osobniczej wrażliwości, przebiegu leczenia i rehabilitacji oraz wielu innych czynników. Przy uszkodzeniu ciała lub doznaniu rozstroju zdrowia poszkodowany może określić podstawę żądanego odszkodowania jedynie w zakresie tych skutków, które już wystąpiły, natomiast nie może określić dalszych skutków jeszcze nie ujawnionych, których jednak wystąpienie jest prawdopodobne. Często bowiem nie da się przewidzieć wszystkich następstw rozstroju zdrowia, chociaż nie można wyłączyć wystąpienia w przyszłości dalszych następstw uszkodzenia ciała obok tych, które się już ujawniły.

Artykuł 189 k.p.c. nie stoi zatem na przeszkodzie jednoczesnemu wytoczeniu powództw o świadczenie i o ustalenie w sytuacji, gdy ze zdarzenia wyrządzającego szkodę w postaci uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia przysługują już poszkodowanemu określone świadczenia, ale z tego samego zdarzenia mogą się ujawnić w przyszłości inne jeszcze szkody, których dochodzenie nie jest na razie możliwe.

W przedmiotowej sprawie, żądanie to nie zasługuje na uwzględnienie.

W opinii uzupełniającej, biegły sądowy z zakresu neurologii zaopiniował bowiem, że stan neurologiczny opiniowanego jest utrwalony, nie ma przesłanek, aby uznać, że w przyszłości ulegnie istotnej zmianie (dowód: pisemna uzupełniająca opinia z zakresu neurologii, k. 414-415).

Również biegła sądowa z zakresu psychiatrii zaopiniowała, że obecny stan zdrowia psychicznego powoda pozwala mu na normalne funkcjonowanie w życiu codziennym. Pewnym ograniczeniem wynikającym z deficytu poczucia bezpieczeństwa i pewności siebie jest rekompensata w postaci wycofywania się z aktywności. Wprawdzie, w ocenie biegłego, rokowanie na przyszłość w zakresie stanu zdrowia powoda, z uwagi na trwający proces rozwojowy jest trudne do oceny. Niemniej jednak, aktualnie powód nie wymaga leczenia psychiatrycznego. Sytuacyjne przeżycia lękowe oraz wzmożona reaktywność na bodźce mają także aktualnie tak niewielkie nasilenie, że nie zakłócają społecznego przystosowania i aktywności powoda. Powód nie wymaga również stałych konsultacji psychiatrycznych (dowód: opinia sąдово-psychiatryczna, k. 254-261; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432; pisemna opinia uzupełniająca, k. 431-432).

Opiniując ustnie, biegły sądowy z zakresu psychiatrii wskazał, iż wycofywanie się powoda z aktywności ma niewielki zakres, ponieważ nie zakłóca w jakiś ewidentny sposób jego działalności, jakim jest realizowanie obowiązku szkolnego, jak również relacji rówieśniczych (dowód: ustna opinia uzupełniająca, k. 283v-285).

Z tych też wszystkich względów Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia treść art. 98 k.p.c. wrażliwa zasadę odpowiedzialności za wynik procesu.

Odnosnie zaś rozstrzygnięcia co do nie uiszczonych kosztów sądowych Sąd wyrokował na podstawie art. 113 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku „o kosztach sądowych w sprawach cywilnych” (Dz. U. z 2010 roku, Nr 90, poz. 594 ze zm.).

Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, powyższe rozważania i na podstawie wyżej powołanych przepisów Sąd orzekł, jak w sentencji.